

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації
«Адаптивний мотиваційний механізм активізації бізнесу в інноваційних
кластерах»

Рабчука Сергія Віталійовича
здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії

за спеціальністю 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
(галузь знань 07 Управління та адміністрування).

Кафедра менеджменту
Київського національного університету технологій та дизайну

Актуальність теми та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю пошуку ефективних механізмів активізації бізнесу в умовах зростаючої економічної нестабільності, цифрової трансформації та посилення конкурентного середовища. Для України, яка перебуває в умовах воєнних і післявоєнних викликів, особливого значення набуває забезпечення економічної стійкості підприємств через розвиток інноваційних кластерів. У зв'язку з цим виникає потреба у формуванні адаптивного мотиваційного механізму, здатного підвищити інноваційну активність бізнесу, ефективність взаємодії учасників кластерів та конкурентоспроможність підприємств. У сучасних умовах традиційні управлінські підходи, орієнтовані на жорстке планування та прогнозування, демонструють обмежену ефективність. Натомість інноваційні кластери виступають дієвим механізмом консолідації ресурсів, знань і компетенцій, створюючи передумови для формування синергетичних ефектів та колективного управління ризиками. Це обумовлює необхідність розроблення адаптивного мотиваційного механізму активізації бізнесу в інноваційних кластерах, який сприятиме підвищенню економічної стійкості підприємств, розвитку інноваційної активності та зміцненню конкурентних позицій національної економіки.

Зв'язок теми дослідження з планами науково-дослідних робіт.

Внесок здобувача у виконання зазначених науково-дослідних робіт полягає в розробленні теоретико-методологічних положень щодо формування адаптивного мотиваційного механізму активізації бізнесу в інноваційних кластерах, обґрунтуванні концептуальних засад функціонування інноваційних кластерів як мережових інноваційних екосистем, удосконаленні методичних підходів до оцінювання адаптаційного потенціалу суб'єктів господарювання та розробленні практичних рекомендацій щодо забезпечення економічної стійкості підприємств в умовах кластерної взаємодії.

У межах виконання науково-дослідних робіт автором розроблено методичний інструментарій оцінювання адаптованості підприємств до умов невизначеності, запропоновано структурно-функціональну модель адаптивного мотиваційного механізму активізації бізнесу в інноваційних кластерах, обґрунтовано рекомендації щодо формування мережових інноваційних екосистем та інтеграції підприємств у кластерні утворення, а також здійснено економіко-математичне моделювання ефективності управління інноваційно орієнтованими підприємствами.

Результати дослідження впроваджено у практичну діяльність ТОВ «Сента Фарм» (довідка № 27/05-2) та ТОВ «ВЕЛЛФІН» (довідка № 08/06/26), де використано розроблені автором методичні підходи та практичні рекомендації щодо оцінювання адаптаційного потенціалу підприємств, формування інноваційних кластерів і забезпечення економічної стійкості суб'єктів господарювання.

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, у якій усі наукові результати отримані автором особисто. Особистий внесок здобувача полягає у формуванні наукової ідеї дослідження, обґрунтуванні актуальності теми, визначенні мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження. Автором здійснено критичний аналіз наукових джерел з проблематики активізації

бізнесу в інноваційних кластерах, узагальнено існуючі теоретичні підходи та виявлено напрями їх удосконалення.

Здобувачем сформульовано концептуальні положення адаптивного мотиваційного механізму активізації бізнесу в інноваційних кластерах, обґрунтовано методологічні засади його формування та визначено інструменти оцінювання ефективності його функціонування. Автор самостійно здійснив збір, систематизацію та обробку статистичних даних, провів економічний аналіз тенденцій розвитку інноваційної діяльності та кластерних утворень, виконав економіко-математичне моделювання й оцінювання впливу запропонованих управлінських рішень на економічну стійкість підприємств. Розроблено методичні підходи до оцінювання адаптаційного потенціалу суб'єктів господарювання, структурно-функціональну модель адаптивного мотиваційного механізму активізації бізнесу в інноваційних кластерах та практичні рекомендації щодо їх впровадження. Автором здійснено інтерпретацію отриманих результатів, сформульовано наукові висновки та обґрунтовано практичні рекомендації, спрямовані на підвищення інноваційної активності, конкурентоспроможності та економічної стійкості підприємств.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, викладених у дисертації, забезпечуються використанням сучасних положень економічної теорії, теорії менеджменту, концепцій інноваційного розвитку та кластерного підходу до організації бізнесу. Теоретичною основою дослідження стали праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань мотивації, управління інноваційною діяльністю, забезпечення економічної стійкості підприємств та розвитку інноваційних кластерів.

Достовірність отриманих результатів підтверджується застосуванням

комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, адекватних меті, завданню, об'єкту та предмету дослідження. У процесі дослідження використано методи теоретичного узагальнення, системного аналізу, порівняння, економіко-статистичного аналізу, економіко-математичного моделювання та прогнозування, що дало змогу забезпечити всебічність і об'єктивність отриманих результатів.

Інформаційною базою дослідження слугували офіційні статистичні дані, матеріали міжнародних організацій, нормативно-правові акти, аналітичні звіти, результати діяльності підприємств та інші достовірні джерела інформації. Коректність наукових положень підтверджується використанням репрезентативного масиву статистичних даних, їх систематизацією, перевіркою та обробкою із застосуванням сучасних методів аналізу.

Практична цінність і достовірність розроблених рекомендацій підтверджується результатами їх апробації та впровадження у діяльність підприємств, що засвідчено відповідними довідками про впровадження. Отримані результати пройшли апробацію на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях та знайшли відображення у наукових публікаціях автора, що додатково підтверджує їх наукову обґрунтованість, достовірність і практичну значущість.

Основні результати дослідження, ступінь їх науково новизни та значущості.

Отримані в процесі дослідження наукові результати в сукупності дозволили розв'язати важливе науково-прикладне завдання щодо розвитку теоретико-методологічних засад формування адаптивного мотиваційного механізму активізації бізнесу в інноваційних кластерах для забезпечення економічної стійкості підприємств в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Основні положення, що визначають наукову новизну дисертаційної роботи, полягають у такому:

Уперше:

- обґрунтовано теоретико-методологічну концепцію адаптивного мотиваційного механізму активізації бізнесу в інноваційних кластерах, яка, на відміну від існуючих підходів, ґрунтується на поєднанні принципів адаптивності, синергії, кластерної взаємодії та проактивного реагування на виклики зовнішнього середовища, що забезпечує підвищення економічної стійкості підприємств.

Удосконалено:

- концептуальні засади кластерного розвитку шляхом обґрунтування ролі інноваційного кластера як мережевої інноваційної екосистеми, в якій джерелом конкурентних переваг виступають не окремі підприємства, а сукупність взаємопов'язаних інноваційних продуктів, технологій та сервісів;

- теоретичні положення щодо управління інноваційною діяльністю підприємств в умовах кризових трансформацій через визначення закономірностей переходу від традиційних до адаптивних механізмів управління, що базуються на принципах гнучкості, децентралізації та мережевої взаємодії;

- наукові підходи до структуризації адаптивного мотиваційного механізму активізації бізнесу шляхом виокремлення інституційно-правової, ресурсної, процесно-функціональної та цифрово-аналітичної складових, взаємодія яких забезпечує комплексне управління інноваційним розвитком підприємств;

- теоретичні положення еволюції кластерної концепції шляхом систематизації етапів її розвитку від промислових агломерацій до сучасних мережевих інноваційних екосистем, що дозволило уточнити сутність інноваційного кластера як інтегрованої системи взаємодії бізнесу, науки, освіти та інституцій розвитку.

Дістали подальший розвиток:

- методологічні засади оцінювання адаптаційного потенціалу суб'єктів господарювання шляхом обґрунтування взаємозв'язку між рівнем гнучкості,

мобільності та стійкості підприємств і їх здатністю до ефективної адаптації в умовах кластерної взаємодії;

– наукові положення щодо визначення стратегій адаптації підприємств у кластерних утвореннях, які враховують особливості життєвого циклу кластера та рівень адаптованості його учасників;

– економіко-математичне моделювання впливу кластерної взаємодії на ефективність управління інноваційно орієнтованими підприємствами, що дозволило виявити закономірності формування синергетичних ефектів та обґрунтувати їх вплив на економічну результативність суб'єктів господарювання.

Практичне значення роботи

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх застосування центральними та регіональними органами державної влади під час формування та реалізації програм розвитку інноваційної діяльності й кластерних ініціатив, а також суб'єктами господарювання для зміцнення конкурентних позицій та підвищення здатності до адаптації в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Реалізація запропонованих у дослідженні положень забезпечила вдосконалення механізмів управління інноваційними процесами, посилення взаємодії та співпраці між учасниками кластерних об'єднань, підвищення ефективності стратегічного планування та зміцнення адаптивного потенціалу підприємств в умовах сучасних економічних трансформацій і викликів.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора.

Основні положення і результати дисертаційного дослідження відображено у 7 наукових роботах, з них 6 статей у наукових фахових виданнях України; 1 статей у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз Scopus та/або Web of Science Core Collection. Наукові публікації

відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44).

Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України

1. Рабчук С.В., Янечко С.В., Поповиченко Г.С., Самойлик Ю.В. Організаційно-економічні ініціативи в управлінні проектами енергозбереження в умовах автономії закладів освіти, диджиталізації та децентралізації системи провайдингу енергетичних інновацій. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2023. № 4. С.121 – 127. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-4-19> (0,6 друк. арк.). Особистий внесок автора: полягає в обґрунтуванні організаційно-економічних ініціатив щодо управління проектами енергозбереження в умовах автономії закладів освіти, диджиталізації та децентралізації системи енергетичних інновацій (0,2 друк. арк.). URL: <http://ujae.org.ua/organizatsijno-ekonomichni-initsiatyvy-v-upravlinni-proektamy-energozberezhennya-v-umovah-avtonomiyi-zakladiv-osvity-dydzhytalizatsiyi-ta-detsentralizatsiyi-systemy-provajdyngu-energetychnyh-innovatsi/>

2. Рабчук С.В., Янечко С.В., Щур О.В., Самойлик Ю.В. Упровадження енергоощадних проєктів в рамках стратегії енергетичного менеджменту на об'єктах бюджетної сфери. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2023. № 3. С. 355 – 359. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-55> (0,3 друк. арк.). Особистий внесок автора: в дослідженні особливостей упровадження енергоощадних проєктів у рамках стратегії енергетичного менеджменту на об'єктах бюджетної сфери (0,1 друк. арк.). URL: <https://ujae.org.ua/uprovadzhennya-energooshhadnyh-proyektiv-v-ramkah-strategiyi-energetychnogo-menedzhmentu-na-ob-yektah-byudzhethnoyi-sfery/>

3. Рабчук С.В. Моделювання системи управління ефективністю операційної діяльності інноваційно орієнтованих підприємств в умовах динамічних змін. Актуальні проблеми економіки. 2024. № 7 (277). С. 45-55. DOI: 10.32752/1993-6788-2024-1-277-45-55 (0,3 друк. арк.). URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/07/7.24._topic_Serhii-Rabchuk-45-55.pdf

4. Рабчук С.В. Прогнозування ефективності управління операційною діяльністю інноваційно-орієнтованих підприємств. Актуальні проблеми економіки. 2024. № 8 (278). С. 159-172. DOI: 10.32752/1993-6788-2024-1-278-159-172 (0,6 друк. арк.). URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/08/8.24._topic_Serhii-Rabchuk-159-172.pdf

5. Рабчук С.В., Орел А.М. Основи та формування кластерної концепції бізнес-середовища. Журнал Інвестиції: практика та досвід. 2025. № 7. С. 60-65. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.7.60> (0,3 друк. арк.). Особистий внесок автора: полягає у дослідженні теоретичних засад та особливостей формування кластерної концепції бізнес-середовища (0,2 друк. арк.). URL: <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/6087>

6. Орел А.М., Рабчук С.В. Цифрова трансформація як основа побудови інноваційного кластера. Економіка та суспільство. 2025. № 80. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-1> (0,4 друк. арк.). Особистий внесок автора: полягає у дослідженні ролі цифрової трансформації у формуванні та розвитку інноваційних кластерів (0,2 друк. арк.). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6837>

**Статті у наукових виданнях, які входять до міжнародних науко-
метричних баз Scopus та/або Web of Science Core Collection**

7. Raja Kamal, C.H., Sudha, R., Shalini, K.C., Anna, O., Diachenko, V., Rabchuk, S. (2026). Navigating Globalization Through Effective Change Management: The Role of Leadership, Technology, and Employee Engagement in Large Organizations. In: El Khoury, R. (eds) Business Models of the Future. Studies in Systems, Decision and Control, vol 238. Springer, Cham.

https://doi.org/10.1007/978-3-031-85398-2_30 (Scopus) (0,8 друк. арк.).
Особистий внесок автора: полягає в дослідженні впливу глобалізаційних процесів на діяльність великих організацій, обґрунтуванні ролі лідерства, цифрових технологій та залученості персоналу в управлінні організаційними змінами (0,1 друк. арк.). URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-85398-2_30

Апробація результатів дослідження.

Теоретичні, методичні та практичні положення дисертаційної роботи доповідались на 8 міжнародних, 2 закордонних, 2 всеукраїнських науково-практичних конференціях.

1. Рабчук С., Гнатенко І., Алексеєнко А. Підтримка інновацій та підприємництва як необхідна умова соціально-економічного розвитку країни. Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації: тези доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, КНУТД, 6 жовтня 2023 р. С.130-132. (0,1 друк. арк.). Особистий внесок автора: полягає в дослідженні теоретичних і практичних аспектів розвитку інноваційної діяльності та підприємництва як ключових чинників забезпечення соціально-економічного зростання країни (0,1 друк. арк.)

2. Рабчук С., Гнатенко І., Алексеєнко А. Актуалізація інноваційного потенціалу підприємницьких структур бізнесу в умовах глобалізаційних зрушень. Управління бізнес процесами та технологічними інноваціями в сучасних умовах та в післявоєнний період: збірник тез доповідей міжнародної наукової конференції. Ч.1 К:НТУ, 10-11 жовтня, 2023. С. 64-68. (0,1 друк. арк.). Особистий внесок автора: полягає в дослідженні особливостей формування та реалізації інноваційного потенціалу підприємницьких структур в умовах глобалізації світової економіки (0,1 друк. арк.)

3. Рабчук С. В., Алексеєнко А.С., Дідур О. Л. Фінансовий менеджмент інноваційно активних суб'єктів підприємництва в умовах нівелювання безпекових викликів. Домінанти соціально-економічного

розвитку України у нових реаліях: II Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених та студентів, м. Київ, КНУТД, 29 березня 2024 року. С. 87-90. (0,1 друк. арк.). Особистий внесок автора: полягає в дослідженні особливостей управління фінансовими ресурсами інноваційно активних суб'єктів підприємництва в умовах зростання безпекових ризиків та невизначеності зовнішнього середовища (0,1 друк. арк.)

4. Рабчук С.В. Мотиваційно-адаптивний механізм активізації бізнесу галузевого розвитку аграрних товаровиробників. Пріоритети розвитку тваринництва в умовах війни та повоєнного відновлення. Міжнародна науково-практична онлайн конференція. Національна академія аграрних наук України інститут тваринництва НААН. 15 листопада 2024 року. С. 57-59. (0,2 друк. арк.).

5. Orel Anna, Raja Kamal C H, R Sudha, Shalini K C, Victor Diachenko, Serhii Rabchuk. Navigating Globalization through Effective Change Management: The Role of Leadership, Technology, and Employee Engagement in Large Organizations. The International Conference on Business and Technology (ICBTOxford'2024), University of Oxford, Oxford – United Kingdom, November 21-22, 2024. (0,2 друк. арк.). Особистий внесок автора: полягає в дослідженні впливу лідерства, технологічних інновацій та залученості персоналу на ефективність управління змінами в умовах глобалізації, визначенні ключових факторів успішної адаптації великих організацій до динамічних змін зовнішнього середовища та розробленні рекомендацій щодо підвищення результативності процесів організаційних трансформацій. (0,1 друк. арк.)

6. Рабчук С.В., Орел А.М. Адаптація світового досвіду мотивації бізнесу в інноваційних кластерах до умов України. Управління розвитком соціально-економічних систем. IX Міжнародна науково-практична конференція (присвячена пам'яті професора Григорія Євтієвича Мазнева). Державний біотехнологічний університет. Ч. 2. 6-7 березня, 2025 р. С.227-230. (0,2 друк. арк.). Особистий внесок автора: полягає в дослідженні міжнародних практик стимулювання та мотивації бізнесу в інноваційних кластерах з метою

визначення можливостей їх адаптації до українських реалій (0,1 друк. арк.)

7. Рабчук С.В., Орел А.М. Підприємець як генератор прибутку маркетингової діяльності активізації бізнесу. Науковий вимір осмислення та пошуки оптимальних моделей розвитку України: маркетинговий, економічний, фінансовий управлінський, та правові аспекти. II Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 19 березня 2025 року. Академії праці, соціальних відносин і туризму. (0,1 друк. арк.). Особистий внесок автора: полягає в дослідженні ролі підприємця у формуванні та реалізації маркетингової діяльності як важливого чинника активізації бізнесу та забезпечення його прибутковості. (0,1 друк. арк.)

8. Орел А.М., Рабчук С.В. Мотиваційні фактори розвитку бізнесу в умовах інноваційних кластерів. Домінанти соціально-економічного розвитку України в нових реаліях. Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та студентів. Київ: КНУТД, 28 березня 2025 р. С. 193-195. (0,1 друк. арк.). Особистий внесок автора: полягає в дослідженні впливу мотиваційних чинників на розвиток бізнесу в середовищі інноваційних кластерів. (0,1 друк. арк.)

9. Рабчук С.В., Орел А.М. Вплив адаптивного мотиваційного механізму на конкурентоспроможність підприємств у кластері. Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку. VI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. Київ: КНУТД, 29 квітня 2025 р. С.128-130. (0,1 друк. арк.). Особистий внесок автора: полягає в дослідженні теоретико-методичних засад формування та функціонування адаптивного мотиваційного механізму як інструменту підвищення конкурентоспроможності підприємств у кластерних об'єднаннях (0,1 друк. арк.)

10. Рабчук С.В., Орел А.М. Виклики і перспективи модернізації маркетингової освіти та бізнес-мотивації в інноваційних кластерах України. Інноваційна екосистема для відбудови України: інтеграція науки, освіти та бізнесу. Міжнародна науково-практична конференція. 3 жовтня 2025 р., м.

Київ, КНУТД. С. 191-192. (0,1 друк. арк.). Особистий внесок автора: полягає в дослідженні сучасних тенденцій розвитку маркетингової освіти та механізмів мотивації бізнесу в умовах формування інноваційних кластерів (0,1 друк. арк.)

11. Anna Orel, Serhii Rabchuk. Digital communications as a driver for entrepreneurship activation in innovation clusters. SKILLS FOR FUTURE: Conference Proceedings / Gen. edit. Olha Prokopenko, Anne Neroda, Tallinn: Teadmus OÜ, 2025, 47 p. Abstracts of the 13th annual Entrepreneurship and Innovation Conference (October 2, 2025). Section 6. Future Skills for Innovation and Entrepreneurship Ecosystems. Pp.44-45.). (0,1 друк. арк.). Особистий внесок автора: полягає в обґрунтуванні ролі цифрових комунікацій як чинника активізації підприємницької діяльності в інноваційних кластерах, визначенні основних інструментів цифрової взаємодії між учасниками кластерних об'єднань та розробленні рекомендацій щодо підвищення ефективності комунікаційних процесів для стимулювання інноваційного розвитку і конкурентоспроможності бізнесу (0,1 друк. арк.)

12. Орел А.М., Рабчук С.В. Інноваційні кластери як інструмент адаптивної мотивації міжнародного бізнесу в умовах глобальних викликів і ризиків. Міжнародний бізнес і логістика: ризики, безпека, управлінські рішення. І Міжнародна науково-практична конференція. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». 5 березня 2026 р. С. 123-124. (0,1 друк. арк.). Особистий внесок автора: полягає в обґрунтуванні ролі інноваційних кластерів як інструменту адаптивної мотивації міжнародного бізнесу, визначенні впливу глобальних викликів і ризиків на діяльність підприємств, а також розробленні практичних рекомендацій щодо підвищення їх конкурентоспроможності, стійкості та інноваційної активності в умовах нестабільного міжнародного середовища. (0,1 друк. арк.)

Оцінка мови та стилю дисертації.

Текст дисертації викладено грамотною державною мовою, стиль викладу в них матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій – доступний до сприйняття. За формою і змістом дисертація відповідає вимогам, викладеним у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Дисертація оформлена відповідно до вимог наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 р. № 40.

Загальний висновок:

Вважати, що дисертаційна робота Рабчука Сергія Віталійовича «Адаптивний мотиваційний механізм активізації бізнесу в інноваційних кластерах», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії, за актуальністю, ступенем новизни, науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам п. 5-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», та відповідає напряму освітньо-наукової програми Київського національного університету технологій та дизайну за спеціальністю «076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Рекомендувати дисертаційну роботу Рабчука Сергія Віталійовича на тему «Адаптивний мотиваційний механізм активізації бізнесу в інноваційних

кластерах», подану на здобуття ступеня доктора філософії до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

Головуючий на засіданні,

Т. в.о. завідувач кафедри менеджменту

Тетяна ЦАЛКО

МП

Дата 9.06.2026 р.

